

**«ЖІНКИ В ІСТОРІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ» ЯК ОСВІТНІЙ ТА
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЄКТ ГЕНДЕРНОГО ЦЕНТРУ****Оксана КРАВЧЕНКО****Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
okskravchenko@ukr.net**

В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини створено Гендерний центр, який входить до Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти.

Серед напрямків діяльності Центру варто виокремити реалізацію освітнього, науково-дослідницького проекту «Жінки в історії соціальної роботи». Передумовою реалізації якого було здійснення гендерної експертизи навчальних посібників з історії соціальної роботи А. Горілого (Тернопіль, 2004 р.), А. Фурмана та М. Підгурської (Тернопіль, 2014 р.), С. Глазунова (Дніпро, 2015 р.). За результатами експертизи запропоновано засадничі підходи до укладання навчально-методичного забезпечення зі спеціальності «231 Соціальна робота» без матеріалів дискримінаційного характеру за ознакою статі; обґрунтовано доцільність впровадження гендерного підходу у процес викладання історії соціальної роботи майбутнім соціальним працівникам.

Отож студенти, які здобувають фах зі спеціальності «231 Соціальна робота», під час вивчення курсу «Історія соціальної роботи» долучаються до науково-пошукової роботи за темою «Жінки в історії соціальної роботи України». Кращі роботи рекомендуються до друку в однойменній колективній монографії.

Відтак у 2018 р. видано монографію «Жінки в історії соціальної роботи» (авторський колектив кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи: І. Албул, О. Балдинюк, Г. Бондаренко, А. Войтовська, В. Ісаченко, Н. Коляда, Т. Кочубей, О. Кравченко, О. Матрос, В. Полехіна, Н. Левченко, М. Скочко, К. Чупіна). Монографія складається з розділів: «Меценатки часів княжої та козацької доби», «Благодійність жінок крізь призму освітнього та літературного процесу ХІХ – початку ХХ ст.», «Роль жінок-волинянок у розвитку освіти в Україні (середина ХVІ – кінець ХVІІІ століття)», «Вирішення соціальних питань на сторінках жіночої преси (кінець ХІХ – перша третина ХХ ст.)», «Роль жінки в інституалізації соціальної роботи України в умовах трансформації» [1].

Мета такої науково-пошукової роботи полягає не лише в актуалізації проблеми створення реальної картини становлення та розвитку соціальної роботи на українських землях, а й у виявленні імен жінок, які зробили внесок в інституалізацію соціальної роботи, проте діяльність яких через суб'єктивні та об'єктивні обставини не належно висвітлена і не була ґрунтовно вивчена.

З технологічної точки зору, науково-пошукова робота має такий алгоритм (за українським істориком В. Чишком «Біографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України», 1996 р.): вибір персоналії, визначення мети й завдань роботи; пошук і встановлення найширшої джерельної бази, що завершується її аналізом. На основі цих емпіричних даних визначаються історичні факти, які

стосуються особи й особливостей її добродійної чи благодійної діяльності. Методом ретроспективного аналізу й вибором фактологічного матеріалу встановлюється об'єктивна картина життєдіяльності, виокремлюються реальні й суб'єктивні (або хибні) дані, що дає змогу звільнитися від прямих і побічних фальсифікацій біографічних джерел, оцінити значення певних історичних подій для особи та ставлення до неї. Хронологічна реконструкція життєвого і творчого шляху персоналії, здійснена на основі попередніх кроків, має бути доповнена логічною реконструкцією внутрішнього світу діяча, тобто розкриттям його світоглядних і суто соціальних поглядів, а також іманентних якостей, що зумовили лінію поведінки й особливості добродійної діяльності. Важливим подальшим етапом розвідки є логічна реконструкція історичної ситуації, за якої жила і працювала особа, або аналіз соціально-економічних, наукових, ідеологічних чинників, що визначали її професійну діяльність і впливали на життя й світосприйняття. На цьому етапі роботи історія суспільства та ідей стає рівноправним об'єктом дослідження і суб'єктом біографії поряд із персоналією. Аналіз конкретних історичних обставин допомагає усвідомити приховані спонукальні мотиви появи певної соціально-спрямованої діяльності, дає можливість пов'язувати процеси, що відбуваються у сфері соціальної підтримки знедолених, із циклічними процесами в «житті» людиноорієнтованих ідей та в житті осіб, які їх генерували. Завершує дослідження стадія «теоретичного рівня пізнання» – оцінка внеску особи в практику соціальної допомоги й ролі в розвитку соціальної роботи [2].

Здобутки біографістики доповнюють живим змістом сторінки інституалізації соціальної роботи від благодійності до професійного виду діяльності, дають змогу виявити те унікальне, особистісне, духовне, що несла в собі кожна жінка.

До історії соціальної роботи ми звертаємось не лише заради самої історії, а й для глибшого усвідомлення сучасного стану і проблем соціального благополуччя, для прогностичного передбачення тенденцій і шляхів їх розвитку в майбутньому. Водночас це дає змогу об'єктивно відтворювати минуле, адекватно сприймати теперішнє і свідомо прогнозувати майбутнє.

З позиції професійної підготовки соціальних працівників, залучення студентів до такої науково-пошукової роботи має переваги не лише з методичної, а й теоретико-прогностичної точки зору – дає системне уявлення про наукову картину соціальної дійсності, розвиває здатність її структурно-системного аналізу, сприяє засвоєнню гуманістичної парадигми в соціальній політиці.

Література

1. Жінки в історії соціальної роботи : колективна монографія / Н. Коляда та ін. Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. 252 с.
2. Дічек Н. П. Біографічний метод як інструмент полікультурного діалогу. URL: <https://cutt.ly/FffAqD7> (дата звернення: 14.06.2020).